

I N G E B L I K T

Na het Internationaal Jaar van de Alfabetisering 1990...

SLO (Instituut voor de Leerplanontwikkeling) en SVE (Landelijk Studie- en ontwikkelingscentrum Volwasseneneducatie) hebben samen een handreiking uitgegeven voor het onderwijs Nederlands op PABO's (lagere normaalscholen) met betrekking tot *het voorkomen van analfabetisme en semi-analfabetisme* (ook functioneel of maatschappelijk analfabetisme genoemd). Na een korte verkenning van de problematiek (definiëring, omvang, oorzaken en risicoleerlingen) reikt de bundel vooral suggesties aan voor het lees- en stelonderwijs in de basisschool. In de onderbouw (kleuteronderwijs en eerste graad lager onderwijs) ligt het accent op de preventie van analfabetisme, in de midden- en bovenbouw op het voorkomen van semi-analfabetisme. Er wordt ook geregeld stilgestaan bij de problematiek van allochtone leerlingen. Aan het einde van elke paragraaf is een geannoteerd literatuuroverzicht opgenomen (met daarin uitsluitend Noordnederlandse publikaties), en in bijlage staat onder andere een verklarende begrippenlijst ten behoeve van studenten. De bundel telt 80 pagina's.

Om de aandacht voor de problematiek gaande te houden hebben SLO en SVE een brochure naar alle Nederlandse basisscholen gestuurd onder het motto: *Na het Internationaal Jaar van de Alfabetisering 1990...*

bestaat Analfabetisme nog steeds! Dus... wat doet de basisschool? De brochure raakt in 18 pagina's verschillende thema's beknopt aan: de relatie tussen het onderwijssysteem en het analfabetisme, de risicoleerlingen, verschillen tussen thuis- en schoolcultuur, Nederlands als tweede taal, en leer- en gedragsproblemen. Bij elk thema worden in een notepad een paar praktische suggesties gedaan: nuttige adressen, materiaal voor diagnose en remediëring, tips voor nascholingsprogramma's. De brochure is fraai vormgegeven met tekeningen van de bekende illustrator van tienerboeken Joep Bertrams.

Besteladres: SLO (afdeling Verkoop), Postbus 2041, NL-7500 CA Enschede, tel. 00-31-53/840 305

Nieuw Uit

Het Vlaams Ondersteuningscentrum voor de Basiseducatie vzw (VOCB) geeft regelmatig nieuwe publikaties uit. Naast cursussen begeidersmaterialen zijn dat rapporten over organisatorische en inhoudelijke ontwikkelingen binnen de basiseducatie.

Het VOCB staat ook in voor de verspreiding van eenvoudig leesmateriaal (b.v. *Alfabetreeks*, *Sleutelreeks*, *Leestrap*). *Wablieft*, een eenvoudig geschreven krant voor volwassenen, wordt eveneens door het VOCB uitgegeven. Een abonnement kost 500 fr. voor 22 nummers. Je kan een gratis proefnummer aanvragen.

Het leermiddelencentrum van het VOCB is zowel een materialenbank met begeiders- en deelnemersmateriaal (gedrukt, audiovisueel, speelleermateriaal en tijdschriften) als een documentatiecentrum voor studie en onderzoek. Het staat ten dienste van de

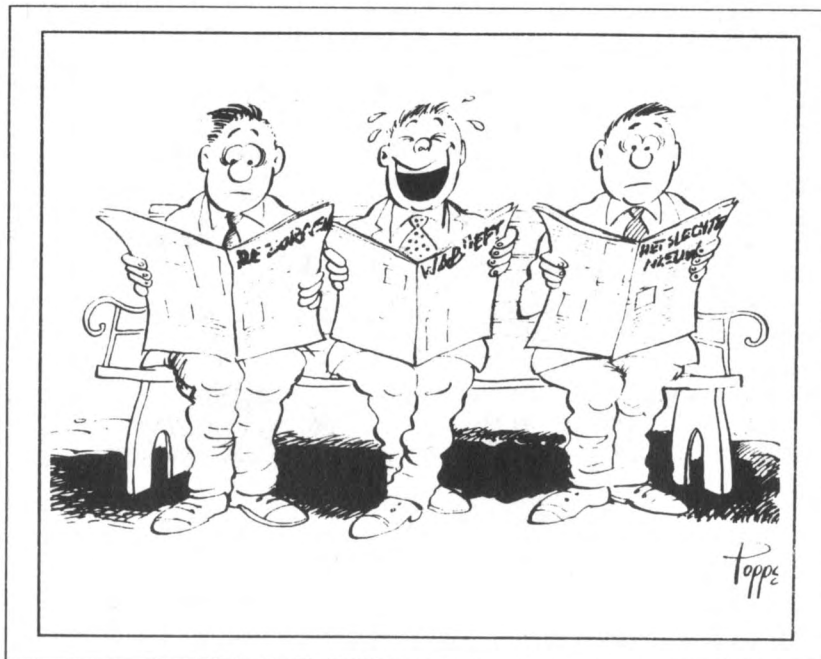
volwasseneneducatie in het algemeen en de basiseducatie in het bijzonder.

Eind februari verscheen bij het VOCB het eerste nummer van **Nieuw Uit**. **Nieuw uit** is een tijdschrift dat een overzicht wil bieden van nieuwe theoretische publikaties en praktisch bruikbare materialen voor de volwasseneneducatie in het algemeen en de basiseducatie in het bijzonder. De gegevens zijn thematisch geordend. Van elke publikatie worden bibliografische gegevens, korte inhoud, bestelgegevens en prijs vermeld. Jaarlijks zal een register gepubliceerd worden, met de vermelding welke titels in het leermiddelencentrum van het VOCB aanwezig zijn.

Nieuw Uit verschijnt drie maal per jaar: in februari, mei en november. Een abonnement kost 600 fr.

Inlichtingen:

VOCB, Kardinaal Mercierplein 1, 2800 Mechelen, tel. 015/40.19.51

Sprankel

Sprankel is de naam van een driemaandelijks tijdschrift van de gelijknamige Vlaamse vereniging voor ouders van normaalbegaafde kinderen met leermoeilijkheden. De vereniging wordt bijgestaan door verschillende werkgroepen en deskundigen. In elke Vlaamse provincie is er een afdeling met een eigen bestuur. Het centraal secretariaat is in Hasselt gevestigd.

Sprankel 1992/1 brengt eerst en vooral verslag uit van de werking van de vereniging in de voorbije drie maanden met een overzicht van de Vlaamse overkoepelende werking, nieuws uit de provincies en een bijdrage van een lid van de werkgroep 'Dyslexie - secundair onderwijs'.

Een tweede deel bevat een aantal getuigenissen van mensen die te maken hebben met normaalbegaafde kinderen met leermoeilijkheden. Dan volgen er een aantal bijdragen van deskundigen met onder andere een artikel over 'het dictee' (vrij PMS-centrum Morsel 1 en Werkgroep Aanpassingsklassen Kontich/Edegem), een stuk over 'Het PMS-centrum: een deskundige hulpverlener bij leermoeilijkheden' (L. van Dooren), een bespreking van het themanummer 'zorgverbreding' van de *Onderwijskrant* (L. Van Den Steen) en een verslag van het congres 'leerproblemen' in Hasselt. Tenslotte zijn er nog enkele boekbesprekingen, lezersbrieven en een activiteitenkalender.

Inlichtingen: Sprankel, Weerstandslaan 7, 3500 Hasselt, tel. 011/22.54.79

Drie-sterren-boeken van Pluizer

Pluizer is een katern met recensies van nieuwe kinder- en jeugdboeken dat verschijnt in de *Bib-krant*, het tijdschrift van

de Pluralistische Organisatie voor Bibliotheekgebruik. De recesenten kennen, na overleg met hun leesgroep, een kwotering toe. De beste kinder- en jeugdboeken krijgen ***. In jaargang '91 werden er in *Pluizer* zo'n 150 drie-sterren-boeken geteld. Die zijn nu verzameld in een handige overzichtsbrochure van 50 p., ingedeeld per leeftijdscategorie. Prijs: 250 fr.

Besteladres: Pluralistische Organisatie voor Bibliotheekgebruik, Tiensevest 142, 3000 Leuven, tel. 016/22.89.33.

De grijze zone

De grijze zone is het resultaat van een jaar speurwerk naar grijze materialen, eerder verschenen in de jaargang '91 van *PLOB-Nieuws*. De folders, brochures, boeken, video's, lesmaterialen e.d. worden kort beschreven (bestelgegevens inclusief). Ze zijn ingedeeld per trefwoord (van adoptie over onderwijs tot werkloosheid). Scholen en educatieve centra vinden er heel wat bruikbaar materiaal in voor thematisch en projectmatig werken. De brochure telt 47 p. en bevat ongeveer 300 titels plus een lijst van interessante verwijzadressen. Prijs: 200 fr.

Besteladres: Pluralistische Organisatie voor Bibliotheekgebruik, Tiensevest 142, 3000 Leuven, tel. 016/22.89.33.

Zoekhulp "Bij(leren)"

In **Zoekhulp "Bij(leren)"** vindt u tal van informatiebronnen over het onderwijs- en vormingsaanbod voor jongeren en volwassenen. De eerste versie van december '90 is volledig geactualiseerd, aangevuld en heringedeeld. De beschreven materialen

vormen een 'educatieve wegwijzer' in de ware zin van het woord. Met volledige bestelgegevens en informatie over actualiteitsgraad en verschijningsfrequentie. De brochure telt 90 p. en kost 450 fr.

Besteladres:
Pluralistische Organisatie
voor Bibliotheekgebruik,
Tiensevest 142,
3000 Leuven,
tel. 016/22.89.33.

Leermiddelen onderwijs in eigen taal en cultuur

Nieuw in de reeks NICL-beschrijvingen is de uitgave **Leermiddelen Onderwijs in Eigen Taal (en Cultuur)**. Deze publikatie bevat beschrijvingen van leermiddelen voor de volgende talen: Turks, Arabisch, Zuid-Europese talen (Spaans, Portugees, Italiaans, Grieks, Joegoslavisch), Armeens, Aramees, Moluks-Maleis en Vietnamees. Het betreft taalmethodes, deelleergangen, hulpmiddelen/spelvormen, liedbundels, woordenboeken en achtergrondinformatie.

De nieuwe publikatie is een nuttig hulpmiddel bij het kiezen van leermiddelen en is een informatiebron voor o.a. OET-leerkrachten,

onderwijsbegeleiders, nascholers, bibliotheken en leermiddelenontwikkelaars.

Besteladres: Nationaal InformatieCentrum
Leermiddelen, postbus 2041, NL-7500 CA
Enschede, tel. 00-31-53-840.246.

Moer

Moer 1992/3-4 is een dubbelnummer, getiteld *De praktijk*. Het is een verzameling praktijkgerichte bijdragen, zoals we die in het Vlaamse zusterblad gewoon zijn. Er staan trouwens drie artikelen in die eerder in *Vonk* verschenen zijn. Het nummer heeft voor elk onderwijsniveau wat wils. De arti-

kelen voor de basisschool gaan over thematisch onderwijs, zinnen leren bouwen en spelling (H. De Jonghe, *Vonk* 20/5). Voor het voortgezet onderwijs ligt de nadruk op de mondelinge vaardigheden: de polyloog, interviewen en het debat (Sylvia Erlings & Wilma Groeneweg, *Vonk* 21/3). Er is slechts één uitzondering, nl. poëzie voor beginners. De bijdragen voor de meer technische richtingen hebben het over bedrijfscommunicatie (Lutgarde Missoul, *Vonk* 19/3) en verhaalanalyse. Ten slotte gaat er ook de nodige aandacht naar Nederlands als tweede taal, zowel in het voortgezet als in het volwassenenonderwijs: thematisch werken, indirecte rede, en vragen beantwoorden.

deel. Zij pogen de erfenis van Armand van Assche voort te zetten, met opstellen die handelen over literatuuronderwijs, empirische literatuurwetenschap (het gedrag van lezers) en cultuuroverdracht.

Even boven het evenwicht vormt aldus een belangrijke bijdrage op het domein van de literatuurdidactiek en de empirische literatuurstudie, en de vertaling van die wetenschappelijke inzichten naar de didactische praktijk. Het gedenkboek telt 296 p. en kost 1295 fr.

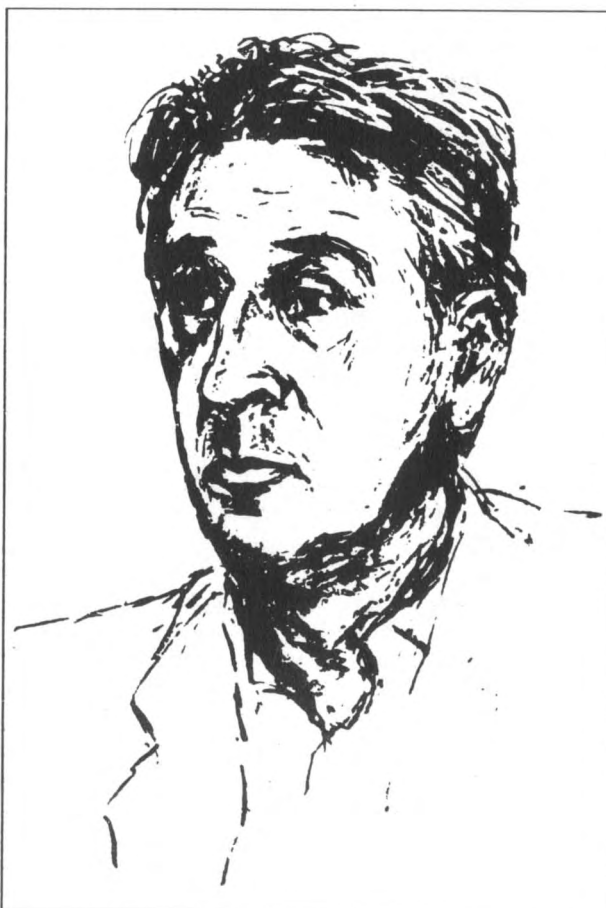
Besteladres: Uitgeverij Acco, Tiensestraat 134-136, 3000 Leuven.

Even boven het evenwicht

Op 27 augustus 1990 overleed, geheel onverwacht, Armand Van Assche. Met hem verdween niet alleen een verdienstelijk dichter en literair criticus, maar eveneens een gewaardeerd wetenschapper en docent. Een man die, met zijn eigen woorden, *even boven het evenwicht* leefde.

H. van Gorp en D. de Geest hebben een gedenkboek samengesteld om de nagedachtenis van Armand van Assche te eren. In het eerste deel worden vijf van zijn belangrijkste bijdragen gebundeld op het terrein van de literatuurdidactiek en de empirische literatuurstudie. Twee ervan zijn eerder in *Vonk* verschenen.

Een aantal collega's uit Vlaanderen en Nederland komen aan het woord in het tweede

Werkblad voor Nederlandse Didactiek

Het derde nummer van deze jaargang (mei 1992) bestaat volledig uit een overzicht van Vlaamse schoolboeken bestemd voor het literatuuronderwijs in Vlaanderen. Het gaat daarbij om een beschrijving en niet om een beoordeling. Achtereenvolgens komen tekstedities, bloemlezingen en totaalmethoden aan bod. De auteurs vermelden dat dit een aangepaste versie is van het overzicht dat Jos Boven in opdracht van de SLO en de Nederlandse Taalunie samenstelde.

In nummer 4 (juni 1992) is plaats gemaakt voor heel wat bijdragen rond lezen. Zo heeft Walter Helsen het over de verschillende componenten van leesvaardigheid en hoe je leerlingen daarin kan trainen (een gewijzigde versie van *De kleine kanten van het lezen* verschenen in *Vonk* 19/5).

Het trio Leroy, Rymenans en Daems beschrijft in *Geletterdheid op achttien jaar* de resultaten van hun onderzoek naar de lees- en schrijfvaardigheid van leerlingen op het einde van het secundair onderwijs.

In *Je leest maar twee maal* deelt Koos Hawinkels suggesties uit voor een didactische aanpak van het maken van een leesverslag (voor de leerling) en het begeleiden daarvan (voor de leraar). Uitgangspunten zijn dat leesplezier een absolute voorwaarde is voor goed literatuuronderwijs en dat leerlingen al vrij vroeg moeten leren commentaar te geven op wat ze lezen. En tot slot gaat Martine de Clercq in op de doelstellingen van *Les lettres européennes*, de Europese dimensie in het literatuuronderwijs.

Verder zorgde de BSO-werkgroep nog voor een aantal besprekingen in de reeks *Boeken voor moeilijklezers*. Handig voor wie op zoek is naar eenvoudige maar niet té kinderachtige verhalen.

Werkmap voor Taal- en literatuuronderwijs

Werkmap voor Taal- en literatuuronderwijs is het driemaandelijks tijdschrift van het Werkverband voor Taal- en Literatuuronderwijs (K.U.Leuven). Hoofddaccent van het tijdschrift ligt op 'uitwisseling van lesmateriaal en -ideeën' en op 'bevordering van discussie en overleg onder taalleraren'. Doelgroep zijn zowel moedertaalleraren Nederlands als vreemde-taalleraren Nederlands, Engels, Frans, Duits en Spaans uit alle onderwijsrichtingen en -niveaus. Het tijdschrift bevat voornamelijk teksten en lesideeën, die door de lezer aan de eigen praktijk aangepast kunnen worden. Daarnaast is er ook plaats voor boekbesprekingen en 'kort nieuws'.

In nummer 61 (voorjaar 1992) vinden we m.b.t. Nederlands volgende bijdragen: een uitgewerkt lesvoorbeeld Nederlandse Expressie van K. Wishaupt & M. Dekens rond werken met en vanuit foto's én een lesidee Nederlands voor anderstaligen van Lieselot van Son rond het werken met zoe-kertjes.

In bijlage vinden we ook het 'DT-manie-vouwblad' (met uitleg) dat door de Vakgroep Nederlandse taalkunde (K.U.Leuven) i.s.m. de Vakgroep didactiek van het Pedagogisch Instituut en het Pedagogisch Didactisch Centrum Leuven ontwikkeld werd. Scholen kunnen voor hun leerlingen (schriftelijk) een gratis exemplaar aanvragen bij ABB Verzekeringen, Dienst Public Relations, Minderbroederstraat 8, 3000 Leuven.

Een abonnement op de Werkmap kost 400 BEF te storten op rekeningnummer 431-0072681-95 van K.U.Leuven-W.v.T., Blijde-Inkomststraat 21, 3000 Leuven.

Spiegel

Spiegel 10/2 is een gevarieerd nummer met vier artikelen over uiteenlopende onderwerpen. Jannemieke van de Gein probeert aan te tonen dat een zekere vorm van grammatica-onderwijs, nl. het zinsopbouw-onderwijs, een specifieke en bescheiden bijdrage kan leveren aan de stelsvaardigheid. Ze brengt verslag uit van een onderzoek bij leerlingen uit de vierde klas van het basis-onderwijs, en beschrijft drie experimentele leergangen die in het onderzoek betrokken waren.

Kees Hammink gaat dieper in op de problematiek van het alfabetiseren van volwassenen. Hij maakt een analyse van de begrippen 'analfabetisme' en 'alfabetisering', van de groepen volwassenen die het betreft, en van de educatieve praktijk.

Hilde Hacquebord heeft het over de positie van het tweede-taalverwervingsonderwijs (NT2) in relatie tot de inhoud en de positie van het vak Nederlands in het voortgezet onderwijs. Haar aandacht gaat ook uit naar de rol die leerkrachten Nederlands kunnen spelen in de vernieuwing van het taalonderwijs. Tevens houdt ze een pleidooi voor de integratie van het NT1- en NT2-onderwijs.

Ten slotte is er een bijdrage van Lily Coenen waarin ze verslag doet over de analyse van het begrip 'literaire competentie' dat de laatste jaren in opmars is in literatuurdidactische publikaties. Het betreft de eerste fase van een onderzoek dat als doel heeft vast te stellen welke cognitieve strategieën bij het verwerken van literaire teksten leiden tot literaire competentie.

(Katholiek Centrum voor Lectuurinformatie en Bibliotheekvoorziening) een werkmap samen voor de derde graad van het lager onderwijs en voor de eerste graad van het secundair onderwijs. Daarin worden tips en werkvormen aangeboden om van het boekenbeursbezoek een pedagogisch en didactisch verantwoorde activiteit te maken. De eerste druk van het project verscheen in 1989. In 1990 en 1991 verscheen een grondig herwerkte uitgave waarin *het boek* centraal staat. De map is nu ook bruikbaar om in de klas rond boeken te werken. Naar aanleiding van de boekenbeurs 1992 zullen alleen de actuele gegevens gewijzigd worden, nl. selectie recente literatuur en bekroningen.

De mappen zijn beschikbaar vanaf begin oktober en kunnen besteld worden tegen 150 fr. bij het KCLB, Mutsaertstraat 32, 2000 Antwerpen, tel. 03/232.77.94 (Marleen Ooms).

Klasse

Klasse 27 (september 1992) is grotendeels gewijd aan visie, ideeën, voorstellen, aanpak en achtergrond van Luc Van den Bossche, Gemeenschapsminister voor Onderwijs. Leuk voor mensen die terecht gealarmeerd zijn door de aanhoudende stroom berichten in de pers over de toekomst van ons onderwijs volgens VDB.

Ons Erfdeel

In nummer 3 van de 35e jaargang (1992) springt vooral het artikel van Roland Vandenberghe *Vernieuwingen in het basisonderwijs in Vlaanderen en Nederland* in het oog. Verplichte lectuur voor lizerbedevaartgangers.

Boekenbeursbezoek met leerlingen

Voor leerkrachten die zich ernstig vragen stellen over de zin van een boekenbeursbezoek met leerlingen, stelde het KCLB

In duidelijk Nederlands

Wie dacht dat enkel de zon voor niets opkwam, moet dringend zijn mening herzien. Het Bestuur Afstandsonderwijs heeft een handleiding ontworpen voor wie klantvriendelijk wil schrijven. De tekst is vooral voor ambtenaren bedoeld, maar ook leraren komen aan hun trekken. Voor die laatsten liggen trouwens 3000 exemplaren klaar en ... ze zijn gratis.

Bestuur Afstandsonderwijs, Koningsstraat 172, 1000 Brussel, tel. 02/219.41.67.

Jeugdboekengids

Jeugdboekengids 1992/3 opent met uitgebreide besprekingen van het laatste werk van Roald Dahl *De minpins* en van *De draak van Oef* van Gode-Liva Uleners. Vervolgens evalueert Ria de Schepper de laatste editie van de 'Veilig Leren Lezen'-methode uitgegeven bij Zwijsen.

Verder worden de winnaars vermeld van de Boekenleeuw 1992, de Boekenpauw 1992 en de Libris Woutertje Pieters Prijs 1992.

Na de korte besprekingen van recent verschenen jeugdboeken is er een bio-bibliografie gewijd aan illustratrice Mance Post.

In **Jeugdboekengids 1992/4** worden *Kati Kato* van de Japanse jeugdschrijver Hisashi Yamanaka, *De gestolen mummie* en *David en Jonathan* van Cynthia Voigt en *De kinderen van Leninakan* van Robert Klement eens degelijk onder de loep genomen.

Vervolgens worden een aantal prijzen en hun winnaars vermeld: De H.C.Andersen-prijs 1992 voor *De Hoogvlieger* (V.Hamilton), De Critici in Erba Prize 1992 voor *Iris* (Miguel Obiols), de prijs voor kinderliteratuur voor de Vlaamse Provincies 1991 voor *De vlieger van Opa* (J.Dreesen), de Tollensprijs voor Maarten Toonder en tenslotte werden

ook drie stripverhalen bekroond: *De onderkruipers* (Wouter), *Brugge-de-Stille* (Sels) en *Kiekeboe* (Mehro). Na de gebruikelijke besprekingen van het recente boekenaanbod kan de lezer in een korte bio-bibliografie kennismaken met Willy Schuyesmans.

Jeugdboekengids 1992/5 wijdt de uitgebreidere artikels aan de bekroningen van de Vlaamse Kinder- en Jeugdjury voor het boek, de Kinder- en Jeugdjury Limburg en de Griffels en Penselen. Tussendoor komen besprekingen van drie bekroonde werken: *De hondenrennen* (Don H.Meredith), *Verboden Stad* (William Bell) en *Het verbroken zegel* (Jesse Marijn) en van *De king of rock en roll* (John Blake). Verder besteedt men nog aandacht aan Uitgeverij en het Informatieve jeugdboek.

Na de korte besprekingen is de bio-bibliografie gewijd aan Anne Fine, een Britse jeugdschrijfster.

In **Jeugdboekengids 1992/6** wordt in de gedetailleerde besprekingen aandacht besteed aan *Amerta* (Corrie Hofkamp), *Marie Pouceline, of De nicht van de Generaal* (Simonne Schell) en *De sprong in de ruimte* (Maria Heylen).

De Nederlandse kinderjury bekroonde *Een pakje voor mevrouw Larietand* (Eefie Donnelly), *Verdriet met mayonaise* (Carry Slee) en *Niemand houdt mij tegen* (Evert Hartman). Na de korte recensies wordt in een beknopte bio-bibliografie het werk van de populaire Britse prentboekenmaakster Babette Cole voorgesteld.